

TEDENSKESLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto V.

V Ljubljani, dne 7. marca 1929

10. števil.

Tudi motor je spreminjal lice naših pokrajin.

Od leta do leta, se spreminja lice naših krajev in morda na kmetih še bolj, kakor po mestih. To domačini ne opazijo tako zelo, kakor tisti, ki redkeje poseča stare domače kraje: Spremenile so se strehe. Slamo in deske so zamenjali s cementno opeko in škrljem, iz lesenih koč pa so nastale zidane hišice. Tudi hlevi so danes drugačni kakor so bili. V najmanjši gorski vasici, posebno po Gorenjskem, vidimo visoke, droge, preprežene z žico. Ko pa nastane mrak, se vse zasveti in zdi se ti, da si prišel v mesto. Posebno spremenjena pa je vasica v poznem poletju in zgodnji jeseni. Pred leti si slišal že od daleč prijetni »pika, poka«, danes pa le drdranje strojev, ki jih goni motor. — Kdo neki danes ne pozna te naprave.

Ni jo več vasice, kjer bi ne uporabljali čudne naprave in mnogi gospodarji, posebno mlajši, pa jih znajo tudi popravljati, kakor najbolj spretni mehaniki. In prav ta priprava, odnosno naprava, je povzročila tolike spremembe. Mali motorček je spremenil vas, kjer je olajšal težko, a vendar večkrat prav prijetno delo odnosno človeško moč. Motorček goni mlatilni stroj, pomaga žagati drva, vzel je delo vaškemu potoku, ker goni mlin in večkrat celo manjše žage za rezanje desk. Še večja pa je sprememba na cesti. Po vojni so izginili iz cest težki »parizarji«, ki so jih vleкли močni pincavci, na čijih ponosnih vratovih so sedeli z rdečim blagom okrašeni in z medenino okovani komati. Nadomestjajo jih tovorni avtomobili, lahne vprege, pred katerimi so tekali tankonogi vranici pa so izpodrinili osebni avtomobili. Ni ga skoraj več kraja, kamor bi ne bil še prišel avtomobil. Posetili so že najvišje človeške naselbine. Lansko leto je bil avtomobil, tipe »Wanderer«, na Šmarni gori, in na Šmarjetni gori pri Kranju, kamor so le prav redko ali pa sploh še nikoli konji pripeljali kako kočijo ali kaj sličnega. In vse to goni motor, tista čudna naprava, ki je, kakor že omenjeno, povzročila toliko spremembo tudi na cesti.

Vsakogar bo gotovo zanimalo, kdo neki je bil tisti človek, ki je iznašel motor.

Prvi motor je imel Anglež Jon Barber. Leta 1791. je naredil prvi tozadevni poskus. Segreval je v posodi ogelje, les in olje, dokler ni dobil poseben plin. K temu je primešal zrak in mešanico zažgal s kresilnim kamnom. To je eksplodiralo, se razpočilo. Pritisk, ki je nastal, odnosno nastajal pri takih ponovnih eksplozijah, je uporabil za pogon lopatatega kolesa. Ta iznajdba pa je bila prvotno seveda brez posebnega pomena. Drugi poizkus je uspel tri leta

kasneje Robertu Streetu. Leta 1801. pa je užgal mešanico zraka in plina Francoz Lebon z elektriko in že dosegel prvo uporabljivost nove iznajdbe. Leta 1823. je motor izpopolnil zopet Anglež Brown in 1860. je Francoz Rihard Lenoir prebil led. Motorno moč je uporabil za pogon stroja.

S tem se je pričela nova doba. Poleg parnega stroja je ropotal motor. Tekmovala sta drug poleg drugega. Parni stroj je prevzel težja dela, dočim je motorček pomagal človeku pri lažjem delu. Izpopolnjevali so jih od leta do leta, dokler se nista koncem koncev dvignila do današnje popolnosti. Za proizvodnjo plina so vzeli bencin. Preden pa je bil motor popolnoma uporabljen, se je dogodilo

mного nezgod, ki so zahtevale tudi človeške žrtve. Ali človeški duh ni miroval.

Motor so kaj kmalu vpregli v razna vozila. Če se le malo ozremo nazaj, vidimo, kako čudni so bili prvi avtomobili, ki so se pojavili na naših cestah. Kak ropot so povzročali in kako neprijeten duh se je razširjal za tistimi pošastmi. In kako izgledajo danes? Brez ropota in drugih neprijetnosti frče iz kraja v kraj. Nabavili so si jih tudi že premožnejši vaščani. Služijo jim kaj dobro, posebno tistim, ki se bavijo s kako industrijo. No in kakor vidimo pa goni motor danes tudi že vse druge za kmetijstvo potrebne stroje.

Do zadnjih let je bila živina neobhodno potrebna za oranje, ali kakor vidimo na naši sliki, pa je tudi že na plugu pritrjeni majhen motorček, ki nadomestja konja ali vola. —

Parni stroj in pa motor, ki mnogo koristita svetu, sta pa povzročila tudi precejšnjo škodo našim kmetom. Z nadomestilom vprežne živine je pričela propadati vrednost konj in naši konjerejci precej nejevoljno gledajo na motorna vozila. Seveda so pa zadovoljni, kadar jim ni treba več dvigati cepa in goniti žage.

Največjo zaslugo pa si je priboril motor, ko je dvignil človeka v nebesa, nad oblake. Kakor velik ptič je splaval človek z letalom pod zvezde in tako uresničil davne sanje pradedov, da se dvignejo kdaj visoko nad vse zemeljske vrhove. Ni še dolgo, ko je pisal pisatelj Jules Verne (izg. Žil Vern) bujne povesti, v katerih je orisal človeka za zmagovalca vse zemlje, morja in zračnih višin. Takrat so se ljudje čudili bujni pisateljevi fantaziji in čitali njegove povesti kakor stvar, ki je zanimiva, ki pa se ne more nikdar uresničiti. In vendar ni od tedaj preteklo mnogo časa in fantazije priljubljenega pisatelja so postale živa resnica. Komaj slutene misli in upi napredujočega človeštva so postali meso.

Motorni plug orje (na levi). — Tudi pri smučanju pomaga motorna naprava, nova iznajdba, ki jo nosi smučar na hrbtu (na desni).

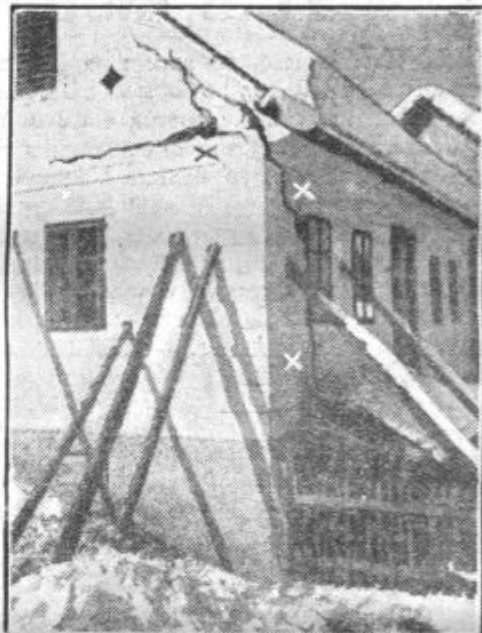

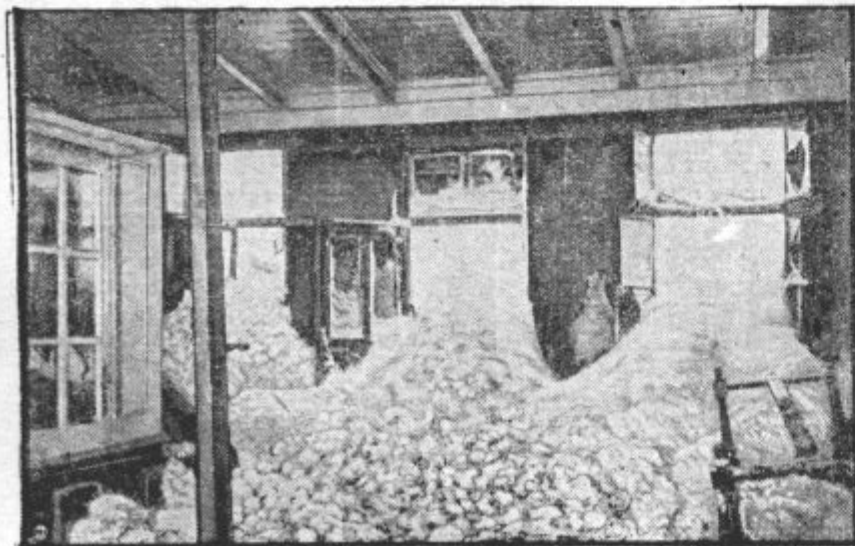
Ker se v železniškem prometu morajo ozirati vse države na svoje sosede, zato sklicujejo sestanke. Tak sestanek se je vršil te dni v Ljubljani. Zastopane so bile poleg naše države še sosedne države. Na levi: Marija dr. Kušarjeva, vrla narodna delavka, je te dni praznovala v Kranju svojo 60letnico.

Na levi gorenjski smučar Joško Janša, ki je v Rumuniji odnesel prvenstvo v smučanju. Na desni hiša pri Litiji, ki se je od hudega mraza na več krajih razpokala. Najbrže je imela slabo streho. Spodaj na desni prijetna zimska vožnja dveh prijateljev. Že ti dve sliki kažeta, da ima zima svoje dobre in tudi slabe strani. Onemu, ki je zdrav, sit in toplo obleden, prinaša tudi zima sladko razvedrilo.

V okolici Laškega je prejšnji teden velik plaz zasul železniško progo. Bela črta kaže višino plaz, ki je zasul oba tira in za dalj časa onemogočil vsak promet.

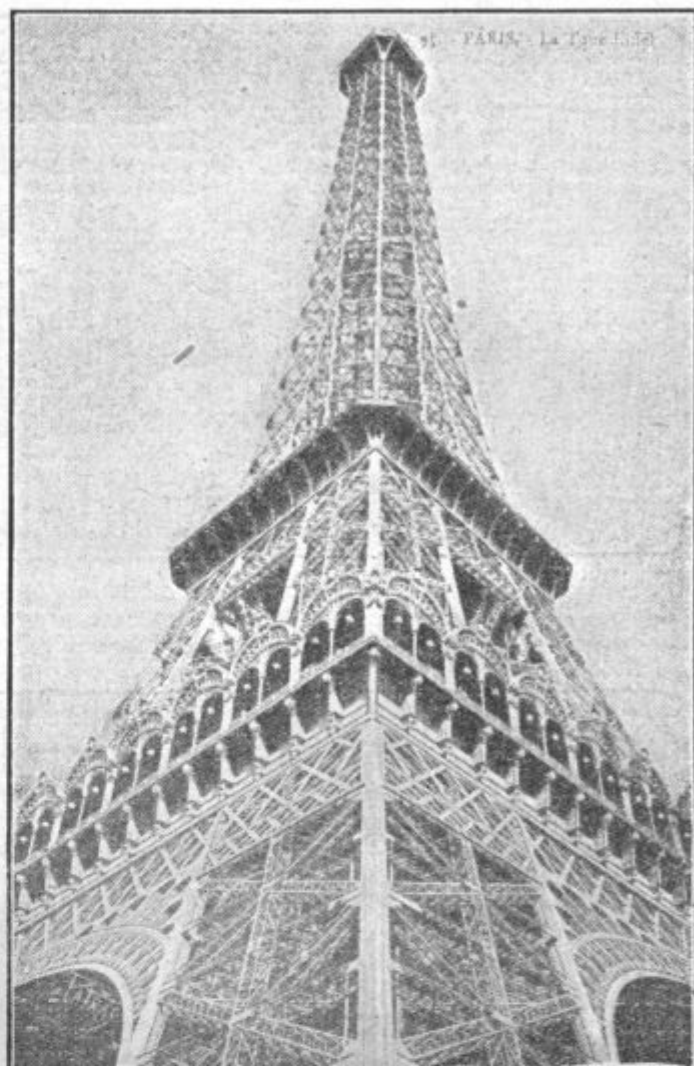
Na desni: Joško Sušteršič, sin uglednega gostilničarja v Žužemberku, je umrl. Pokojnik je bil naprednjak in znan organizator. Udeleževal se je vsepovsod, kjerkoli je bila treba delavni mož. Bil je načelnik Sokola, deloval je pri gasilcih v dramatičnem društvu itd. Delavnemu možu naj bo počitek sladak!

Na levi: Snežni plaz, ki je udril v hišo in povzročil ogromno škodo. Nevarnost plazov je velika zlasti spomladi, ko se prične sneg taliti in ko na pobočjih nekoliko popusti zmrzlina, zdrče ogromne množine snega v dolino. Na poti navzdol temeljito pregazijo vse, kar jih ovira.

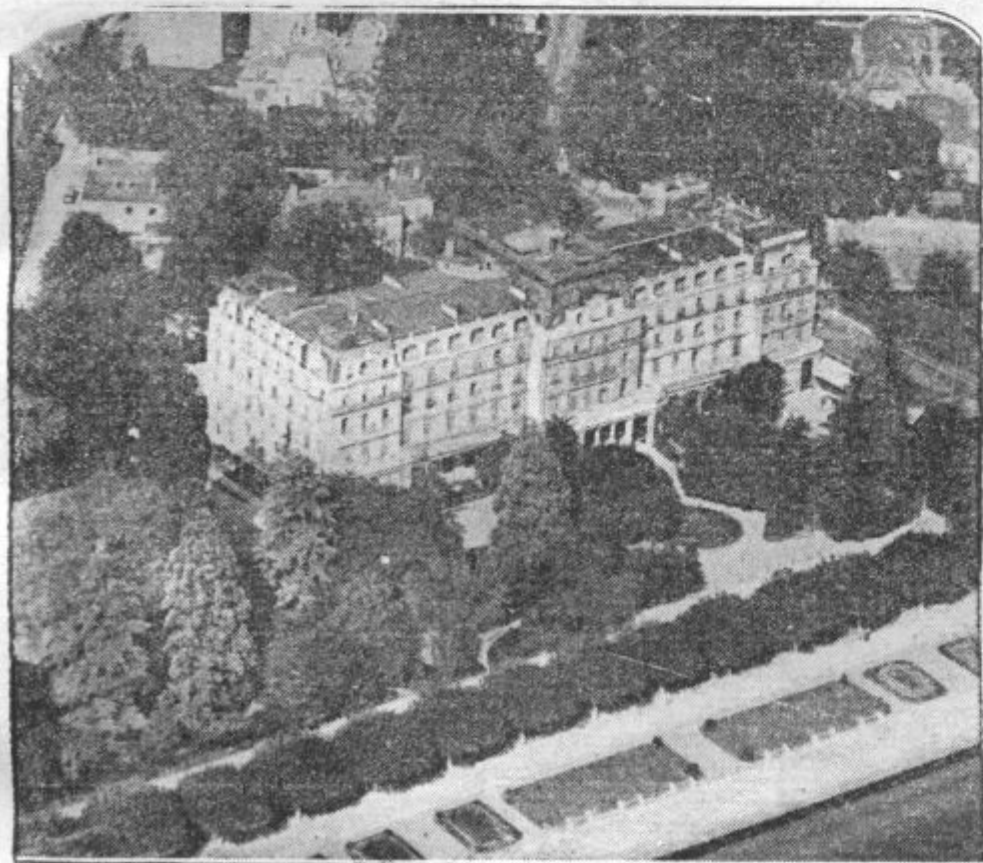

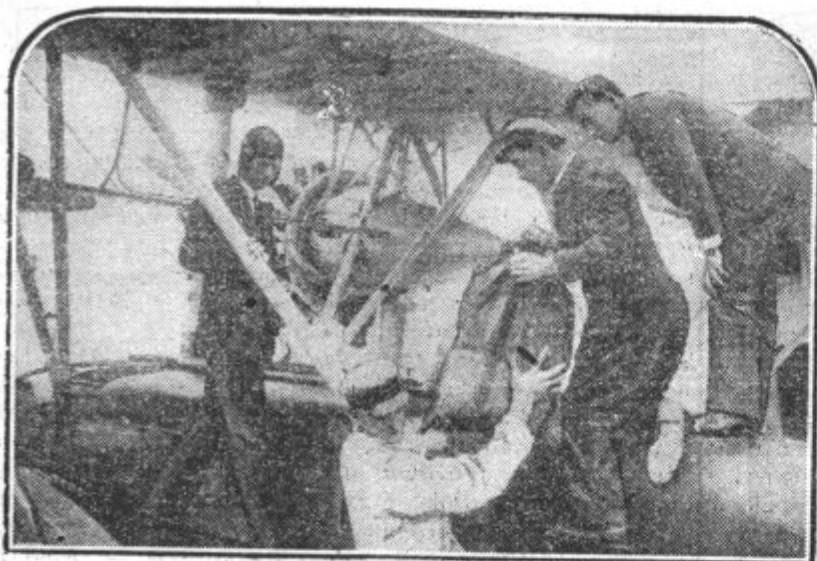
Grof Kavur in papež Pij IX. sta se l. 1870. skregala in razbila cerkveno državo

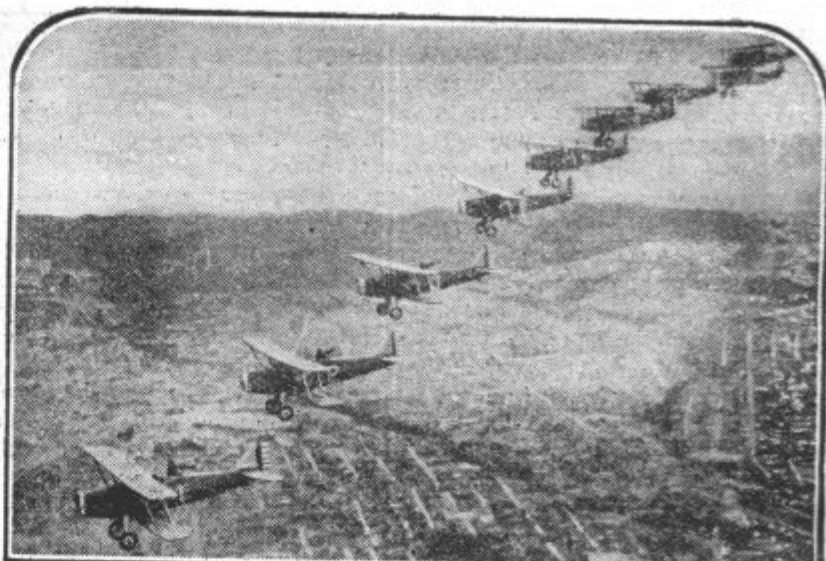
Iz um bo poteklo štirideset let, odkar je znameniti s. avbenik inženir Eiffel postavil eno najimenitnejših zgradb na svetu, sloveči Eifflov stolp. Pri tej priliki bodo postavili slavnemu graditelju tudi lep spomenik. V sredini trije novi ministri Zedinjenih držav, ki so ta teden obenem z novim predsednikom Hooverjem, prevzeli poste v novi ameriški vladi.

Spodaj Wilson, ki je kot predsednik Zedinjenih držav zahteval ustanovitev društva narodov kot vrhovno svetovno stopnjo za čuvanje miru. Palača društva narodov, kjer se te dni borijo narodne manjšine za svoje po Wilsonu zagotovljene pravice. Na levi v sredi dosmrtni tajnik društva narodov Eric Drumond

Da se poštni promet vrši hitreje, so pričeli prenašati pošto kar z zrakoplovi. Tako vidimo na sliki, kako zrakoplovec prejema pošto in jo ureja v svoje poštno letalo, ki ponese pisma v daljne kraje

Letalci danes že popolnoma obvladujejo zrakoplove in plovejo kakor jim pač drago. Slika kaže letalsko eskadrilo, to je letalski oddelek, ko pri letalskem manevru pripravlja napad na ameriško mesto

Vodno vozilo, nazvano »hidrocikelj«. Namesto koles sta dva čolna, ki jih vozač ali vozačica goni z nogami. Na sliki vidimo mlado Francozino, ki se pelje čez Rokavski preliv, to je del morja med Francijo in Anglijo

Te dni je razsajal v Ameriki strašen vihar, nazvan »tornado« in posebno razdejal naselbino Duncan. Na sliki vidimo v zraku vrtinec tornada, pred strašnim opustoševanjem, ki ga je vršil v tem kraju

Dandanes prireja-
jo ljudje že najraz-
ličnejše razstave,
kamor privlečejo
najrazličnejše cu-
cke. Tako vidimo
dva psa, ki goto-
vo nista po našem
okusu, a vendar
so njih posestnike
zanju visoko na-
gradili. Na desni
pa vidimo celo
mačko, ki je bila
odlikovana. Mor-
da je gojitev takih
cučkov v kakem
pogledu koristna,
vendar mislimo, da
bi bilo boljše, če
bi se družba v da-
našnjem težkem
času z isto skrbjo
brigala za revne
otročičke, ki mar-
sikdaj nimajo ko-
ga, da bi jih hranil

